

จากฐานการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปลูกฝังคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล
กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ) จังหวัดเชียงราย
FROM SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY-BASED LEARNING STATIONS TO
CULTIVATING DIGITAL-AGE LEARNER CHARACTERISTICS: A CASE OF BANDOO
SCHOOL (SAHARATPATTANAKARN), CHIANG RAI PROVINCE

¹ชนาพร ยอดทองเลิศ Chanapond Yodtonglerd*

²ธิดาวลัย อุ่นกอง Thidawan Unkong

^{1, 2}วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา School of Education, University of Phayao, Thailand

*Corresponding Author Email: Chanaporn.apple@gmail.com

Article Received: February 16, 2026. Revised: June 19, 2026. Accepted: June 22, 2026.

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวทางการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนยุคดิจิทัลผ่านฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม บริบทดังกล่าวสะท้อนความท้าทายในการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและสังเคราะห์แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการออกแบบฐานการเรียนรู้จำนวน 9 ฐาน ได้แก่ ฐานไข่ไก่ ฐานสักทอง ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน ฐานไส้เดือน ฐานปลาน้ำจืด ฐานผักสวนครัว ฐานผักไฮโดรโปนิคส์ ฐานไก่ดำ และฐานขยะสร้างอาชีพ ครอบคลุมองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ตรงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กระบวนการดำเนินงานใช้หลักการบริหารเชิงระบบตามวงจร PDCA ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา การพัฒนาฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การประเมินผลตามสภาพจริง จนถึงการนำผลมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งปลูกฝังคุณลักษณะผู้เรียนยุคดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและการปรับตัว 2) การวางแผนและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ 4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล และ 5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เหตุนี้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์สามารถปลูกฝังคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลได้ อันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, คุณลักษณะของผู้เรียน, การเรียนรู้เชิงประสบการณ์, ฐานการเรียนรู้

Abstract

This academic article presents an approach to cultivating desirable characteristics in digital-age learners through learning bases based on the philosophy of sufficiency economy, using Ban Doo School (Saharatpattanakarn) as a case study. This school provides expanded educational opportunities from preschool to lower secondary levels, with learners from diverse ethnic backgrounds, languages, and cultures. This context reflects the challenges in managing education aimed at creating opportunities and educational equality. This study uses document analysis and synthesis of school practices to design nine learning bases: chicken egg base, teak base, Bhutanese oyster mushroom base, earthworm base, freshwater fish base, kitchen garden base, hydroponic vegetable base, black chicken base, and waste-to-own base. These bases cover knowledge in agriculture, livestock, and the environment, allowing learners to construct knowledge from direct experience and apply it to their daily lives.

The process employed a systems management approach based on the PDCA cycle, from analyzing the school context and developing learning bases to implementing active learning, authentic assessment, and continuous improvement. The aim is to cultivate five key characteristics of digital-age learners: 1) Life Skills and Adaptability, 2) Rational planning and Decision-making, 3) Public Responsibility and Civic Spirit, 4) Communication, Collaboration, and Digital Literacy; and 5) Efficient Resource Utilization and A Self-Sufficient Lifestyle. Therefore, integrating the philosophy of sufficiency economy into experiential learning can cultivate these characteristics in digital-age learners, forming a crucial foundation for a balanced and sustainable life amidst technological, economic, and social changes in the digital age.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Learner Characteristics, Experiential Learning, Learning Stations

บทนำ

ยุคดิจิทัลเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันได้ในเวทีโลก การศึกษาในฐานะกลไกหลักของการพัฒนาคนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการปรับตัวและมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล ในบริบทของยุคดิจิทัล องค์กรทางการศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถสร้างพลเมืองที่มีทักษะสำคัญหลายประการ ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม ทักษะเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายและสร้างโอกาสในอนาคตได้ (UNESCO, 2015) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านการคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สอดคล้องกับอาคม ช่วยบำรุง (2565) ที่กล่าวว่า การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่ก้าวสู่ระบบสังคมและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ควรพัฒนาเพื่อให้ได้คุณภาพออกสู่สังคม ถือเป็นกำลังสำคัญของประเทศ เป็นความหวังใหม่ในสังคมเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลายมิติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา "เรียนดี มีความสุข" ของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2569 ซึ่งมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค คุณภาพและสมรรถนะที่สำคัญจำเป็น ภายใต้หลักการ การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต โดยเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกสมัยใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) ดังนั้น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เรียนในวัยนี้ ใช้เวลาเต็มวันอยู่ภายในโรงเรียน จึงเป็นการออกสู่สังคมภายนอกอย่างจริงจัง ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการปรับตัวในโรงเรียนทั้งเรื่องการเรียนรู้ การอยู่ในกฎระเบียบ และความสัมพันธ์กับกลุ่มคน ถือเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไปในอนาคต

สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก มากกว่าการส่งเสริมกระบวนการคิดและการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ประกอบกับข้อจำกัดด้านสื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลยังไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ ผู้เรียนจำนวนมากจึงขาดโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งอาจนำไปสู่การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และแรงจูงใจในการเรียนรู้ ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล โดยตั้งอยู่บนหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม (มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป.) แนวคิดนี้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ สังคม และจริยธรรม อีกทั้งยังส่งเสริมความรอบคอบในการวางแผนและการตัดสินใจซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลก (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2566) เมื่อพิจารณาในมิติของการศึกษา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเชื่อมโยงสู่การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้เรียนควรมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2015) ดังนั้น การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงมิได้มุ่งเพียงการปลูกฝังคุณธรรมเท่านั้น หากยังเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะรอบด้าน

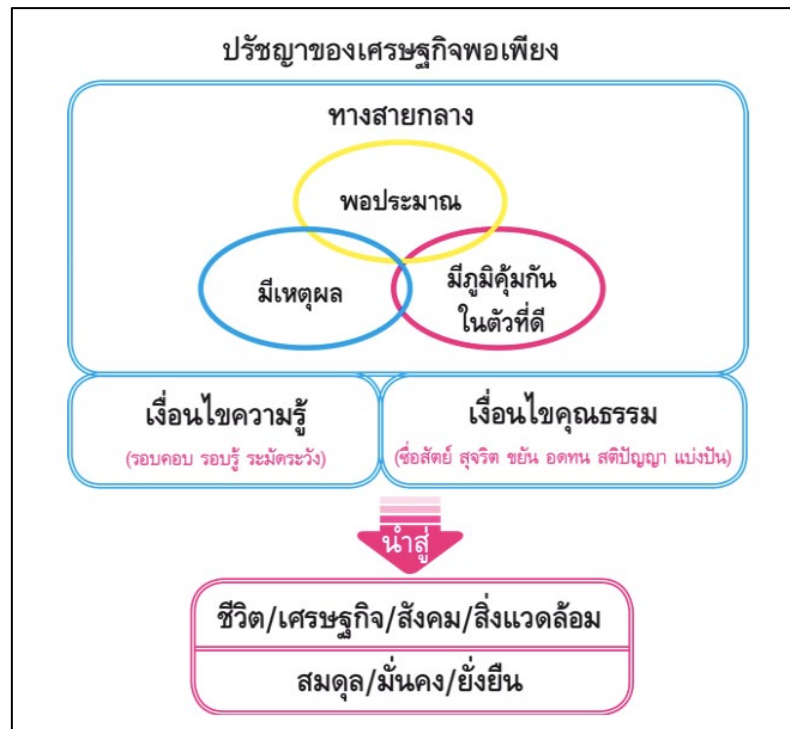
โรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ทั้งนักเรียนชาวไทย นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ติดตามผู้ปกครองเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย บริบทดังกล่าวสะท้อนความท้าทายของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาแบบครอบคลุมที่มุ่งสร้างโอกาส ความเสมอภาค และการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อหล่อหลอมผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ควบคู่กับการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนยุคดิจิทัล เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การปรับตัว และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ดังนั้น โรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) ให้สำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยได้พัฒนาฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9 ฐาน ประกอบด้วย ฐานไข่ไก่ ฐานสักทอง ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน ฐานไส้เดือน ฐานปลาน้ำจืด ฐานผักสวนครัว ฐานผักไฮโดรโปนิคส์ ฐานไก่ดำ และฐานขยะสร้างอาชีพ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง พร้อมทั้งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลไปพร้อมกัน

บทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลโดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผ่านชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงและฐานการเรียนรู้ 9 ฐานของโรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และกระบวนการดำเนินงานใช้หลักการบริหารเชิงระบบตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดของ Shewhart (1939) และได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดย Deming (1986) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืนในโลกยุคดิจิทัล

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชบรมนารถพิตราชทานแก่สังคมไทยตั้งแต่พุทธศักราช 2517 หลักสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นหลักการที่มุ่งความสุข และประโยชน์สุขของประชาชน และสังคม (ชล บุนนาค และภุชญา กมลนรเทพ, 2563) ปรัชญาดังกล่าวนี้นี้เป็นแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ โดยยึดหลักการพัฒนาในทางสายกลาง เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สาระสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม ซึ่งต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินงาน ควบคู่กับการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียร และสติปัญญา เพื่อให้สามารถปรับตัวและรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมดุล อันนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
(มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 1 แสดงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีองค์ประกอบคือ หลักการ 3 ประการและเงื่อนไข 2 ประการ ประกอบด้วย 1) ความมีเหตุผล คือ ในการดำเนินการใดๆ ต้องมองเห็นทางเลือกที่เกี่ยวข้อง เห็นเหตุและผล และผลกระทบทั้งทางบวกและลบของทางเลือกต่างๆ เห็นผลที่เป็นคุณค่าแท้ของการดำเนินการนั้นๆ 2) ความพอประมาณ คือ การดำเนินการควรต้องใช้ทรัพยากรและดำเนินการในระดับที่พอดีเหมาะสมกับเงื่อนไขที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายในแบบที่ประหยัดไม่เกิดของเสียโดยไม่จำเป็น และ 3) มีภูมิคุ้มกัน คือ มีการพิจารณาถึงแผนสำรอง รองรับการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง และเงื่อนไข 2 ประการ คือ 1) เงื่อนไขความรู้ คือ ต้องมีทั้งองค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีสติปัญญาที่จะพิจารณาว่าสิ่งที่เลือกจะนำไปสู่ความสุขและประโยชน์สุขหรือไม่ 2) เงื่อนไขคุณธรรม คือ อยู่บนฐานของหลักคุณธรรมและศีลธรรมอันดีของสังคม ไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อม (SDG Move Thailand, 2019) ซึ่งการจะบรรลุสู่ความสุขและประโยชน์สุข คือมิติต่างๆ ของชีวิตและสังคมมีความสุข สงบและสมดุล และพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง มิติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญ คือ มิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การจะเกิดความสมดุลและพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ข้างต้นได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ใน 4 มิติ

การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ใน 4 มิติ	
ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย/เพิ่มรายได้/ใช้ชีวิตอย่างพอควร/คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ/มีภูมิคุ้มกัน/ไม่เสี่ยงเกินไป/การเฝ้าระวังเลือกสำรอง
ด้านสังคม	ช่วยเหลือเกื้อกูล/รักสามัคคี/สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ/เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด/ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
ด้านวัฒนธรรม	รักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย/เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น/รู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่นๆ

ในตารางที่ 1 กล่าวถึงแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ของสำนักภาษาต่างประเทศ โดยระบุว่าควรคำนึงถึง 4 มิติสำคัญ เพื่อให้การดำเนินชีวิตเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างเหมาะสม เช่น การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีการคิดและวางแผนอย่างรอบคอบ สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่เสี่ยงเกินไป และเตรียมทางเลือกสำรองเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง, ด้านสังคม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล โดยเน้นการช่วยเหลือกัน รักษาความสามัคคี และร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชน อันเป็นพื้นฐานของสังคมที่มั่นคง, ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและรอบคอบ เลือกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว และด้านวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการรักและเห็นคุณค่าความเป็นไทย เคารพเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมอื่นอย่างเหมาะสม เพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าและอัตลักษณ์ของสังคมไทย ตารางนี้สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องการเงิน แต่ครอบคลุมถึงมิติทางสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อสร้างความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้านของชีวิต (คณะทำงานขับเคลื่อนองค์กร STRONG จัดพอเพียงด้านทุจริตส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักภาษาต่างประเทศ, 2567)

ในบริบทของการศึกษา การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะ SDG 4 ที่เน้นการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียม (SDG Move Thailand, 2019) การเรียนรู้ตามแนวพอเพียงช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2566) แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมที่มุ่งสร้างความสมดุลทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม การประยุกต์ใช้ผ่านฐานการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ปรับตัวได้ และพร้อมเผชิญความท้าทายในศตวรรษที่ 21

สรุปได้ว่า การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้นั้นประกอบด้วยมิติทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม และมิติวัฒนธรรม ซึ่งเป็นฐานรากของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงควรพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณธรรม การจัดการเรียนรู้ผ่านฐานการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการตัดสินใจอย่างมี

เหตุผล ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ปรับตัวได้ และพร้อมเผชิญความท้าทายในศตวรรษที่ 21 อย่างสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม

คุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมนุษย์ที่มีคุณภาพย่อมเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ 8 ประการด้วยกัน ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และอาคม ช่วยบำรุง (2565) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข หากผู้เรียนไม่ได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม ดังนั้นการพัฒนาคุณลักษณะจึงควรเริ่มตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สามารถเรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ควบคู่กับการใช้ความรู้และคุณธรรมในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิต (คณะทำงานขับเคลื่อนองค์กร STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต ส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักภาษาต่างประเทศ, 2567) และสอดคล้องกับคุณลักษณะผู้เรียนตามแนวคิดของโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความพอเพียง, กตัญญู, ซื่อสัตย์สุจริต, รับผิดชอบ, อุทิศคุณธรรม ให้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยมุ่งเน้นการสร้างพฤติกรรมเชิงบวกที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืนผ่านโครงการคุณธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ประกอบกับ UNESCO (2015) ได้มีการกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลว่า ผู้เรียนควรมีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ สามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม นอกจากนี้ ผู้เรียนยังต้องมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อบริบทของสังคมฐานความรู้ ขณะเดียวกัน ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้เรียนในยุคดิจิทัลควรมีสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ทักษะเหล่านี้ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถเผชิญกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิตมา วรณศรี (2564) สรุปทักษะผู้เรียนยุคดิจิทัลที่สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จำนวน 8 ประการ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์และมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม การรู้เท่าทันดิจิทัล การสื่อสาร ความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อสังคม และทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล สอดคล้องกับ ธิธาวัลย์ อุ๋นกอง (2568) ที่ระบุว่า ผู้เรียนยุคดิจิทัลควรมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทำงาน

เป็นทีม รู้เท่าทันเทคโนโลยี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และพร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทักษะเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและก้าวทันสังคมและตลาดแรงงานในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

ผลจากการศึกษาแนวคิดเบื้องต้นได้ทำการสังเคราะห์ลักษณะของกิจกรรมและเป้าหมายการเรียนรู้ของฐานการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ลักษณะของกิจกรรมและเป้าหมายการเรียนรู้ของฐานการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล	กระทรวงศึกษาธิการ (2551)	อาคม ชัยบ่วงรุ้ง (2565)	UNESCO (2015)	จิตติมา วรณศรี (2564)	ธิดาวลัย อุ่นทอง (2568)	STRONG/สำนัก ภาษาต่างประเทศ (2567)	สุเมธ ตันติเวทย์กุล (2566)	ความถี่
การวางแผน / ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	✓		✓	✓	✓	✓	✓	6
การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	✓	✓				✓	✓	4
การอยู่อย่างพอเพียง	✓					✓	✓	3
ความมุ่งมั่นในการทำงาน	✓	✓			✓			3
ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม / จิตสาธารณะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6
การคิดวิเคราะห์และมีวิจารณญาณ			✓	✓	✓			3
การแก้ปัญหา			✓	✓	✓			3
ความคิดสร้างสรรค์			✓	✓	✓			3
การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน		✓	✓	✓	✓			4
การรู้เท่าทันดิจิทัล / สื่อ			✓	✓	✓			3
ทักษะชีวิตและการปรับตัว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปคุณลักษณะหลักของผู้เรียนยุคดิจิทัลได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและการปรับตัว 2) การวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล และ 5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

1. ทักษะชีวิตและการปรับตัว หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ จัดการปัญหาในชีวิตประจำวัน และรักษาสัมดุลระหว่างตนเองกับสังคม

คุณลักษณะนี้สะท้อนแนวคิดของการมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. การวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเอง และส่วนรวม ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะนี้จะสามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน ใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความมีเหตุผลของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมฐานความรู้

3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ หมายถึง การตระหนักรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของสังคม มีความรับผิดชอบต่อการทำของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ผู้เรียนที่มีจิตสาธารณะจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และดำรงตนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย

4. การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความคิดอย่างเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ และทำงานร่วมกับผู้อื่นในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลได้อย่างมีจริยธรรม พร้อมทั้งใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ คุณลักษณะนี้ถือเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในอนาคต

5. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง หมายถึง การรู้จักเลือกใช้และบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงความฟุ่มเฟือย และตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะนี้จะสามารถดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอประมาณ มีความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากร และมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสะท้อนแก่นสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะทั้ง 5 ประการดังกล่าวนี้ เป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล ควบคู่กับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การส่งเสริมคุณลักษณะอย่างเป็นระบบจะช่วยหล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม สามารถเผชิญความท้าทายในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

ฐานการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ)

โรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป.) มีการดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนได้กำหนดพันธกิจในการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะชีวิต โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการปฏิบัติ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิสัยทัศน์ในการก้าวสู่การเป็นโรงเรียนขยายโอกาสต้นแบบของจังหวัดเชียงราย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะด้านผู้ประกอบการ ภายใต้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทางการศึกษา บนพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ โรงเรียนได้กำหนดกลยุทธ์

สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุก การเสริมสร้างคุณธรรมและทักษะชีวิต การยกระดับศักยภาพครู การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

โรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ) ได้จัดกิจกรรมชุมนุมเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประเภทกิจกรรมนักเรียน สำหรับผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยพัฒนาฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 9 ฐาน ประกอบด้วย ฐานไข่ไก่ ฐานสักทอง ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน ฐานไส้เดือน ฐานปลาน้ำจืด ฐานผักสวนครัว ฐานผักไฮโดรโปนิกส์ ฐานไก่ดำ และฐานขยะสร้างอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในฐานการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล 5 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและการปรับตัว 2) การวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ 4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล และ 5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง การจัดกิจกรรมถูกออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน โดยพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการมีส่วนร่วมสู่การรับผิดชอบและการเป็นผู้นำ ทั้งนี้ โรงเรียนได้พัฒนาฐานการเรียนรู้จำนวน 9 ฐานให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้กับบริบทจริงของผู้เรียนและชุมชน เพื่อเสริมสร้างความสมดุลด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ โรงเรียนได้กำหนดเกณฑ์การประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมจริงของผู้เรียน เพื่อสะท้อนพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอย่างเป็นรูปธรรม ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุมเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ)

ระดับ ชั้น	ฐานการ เรียนรู้	กิจกรรม	คุณลักษณะ	เกณฑ์การผ่านกิจกรรม
อนุบาล 1	ฐานผักสวน ครัว	รดน้ำผัก ช่วยเก็บอุปกรณ์ สังเกตการเจริญเติบโตของพืช และคัดแยกวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ใน การเพาะปลูก	(1) ทักษะชีวิตและการ ปรับตัว (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ ได้ถูกต้อง - ดูแลวัสดุอุปกรณ์ไม่สูญเสีย - ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
อนุบาล 2	ฐานไข่ไก่	ให้อาหารและน้ำไก่ ช่วยเก็บไข่ สังเกตพฤติกรรมไก่ และทำความสะอาดรางอาหาร	(1) ทักษะชีวิตและการ ปรับตัว (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ ได้ถูกต้อง - ดูแลวัสดุอุปกรณ์ไม่สูญเสีย - ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
อนุบาล 3	ฐานปลาน้ำ จืด	ให้อาหารปลา สังเกตการว่ายน้ำ และการกินอาหารของปลา ช่วยทำความสะอาดบริเวณรอบ บ่อปลา	(1) ทักษะชีวิตและการ ปรับตัว (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- ปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ ได้ถูกต้อง - ดูแลวัสดุอุปกรณ์ไม่สูญเสีย - ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
ป.1	ฐานไส้เดือน	คัดแยกเศษอาหารให้ไส้เดือน ดูแลความชื้นในกระบะเลี้ยง สังเกตการย่อยสลาย และเล่าสิ่งที่เรียนรู้	(1) ทักษะชีวิตและการ ปรับตัว (3) ความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและจิตสาธารณะ	- รับผิดชอบงานที่ได้รับจน สำเร็จ - ช่วยดูแลพื้นที่ส่วนรวม - อธิบายขั้นตอนการทำงานได้

ระดับ ชั้น	ฐานการ เรียนรู้	กิจกรรม	คุณลักษณะ	เกณฑ์การผ่านกิจกรรม
			(4) การสื่อสารและทำงาน ร่วมกัน	
ป.2	ฐานเห็น นางฟ้าฐาน	รดน้ำก่อนเห็น ตรวจสอบความขึ้น ในโรงเรือน เก็บเห็ดที่โตเต็มที่ ทำความ สะอาดพื้นที่ และวาดภาพสรุป การเรียนรู้	(1) ทักษะชีวิตและการ ปรับตัว (3) ความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสารและทำงาน ร่วมกัน	- รับผิดชอบงานที่ได้รับจน สำเร็จ - ช่วยดูแลพื้นที่ส่วนรวม - อธิบายขั้นตอนการทำงานได้
ป.3	ฐานสักทอง	รดน้ำต้นสัก พรวนดินรอบโคน ต้น สังเกตการเจริญเติบโต เก็บ ใบไม้แห้ง และเล่าประโยชน์ ของต้นสัก	(1) ทักษะชีวิตและการ ปรับตัว (3) ความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสารและทำงาน ร่วมกัน	- รับผิดชอบงานที่ได้รับจน สำเร็จ - ช่วยดูแลพื้นที่ส่วนรวม - อธิบายขั้นตอนการทำงานได้
ป.4	ฐานไก่ดำ	วางแผนการให้อาหารไก่ แบ่ง หน้าที่ดูแลโรงเรือน บันทึกการ เจริญเติบโต ใช้วัสดุอย่าง ประหยัด และนำเสนอผลงาน กลุ่ม	(2) การวางแผนและตัดสินใจ (4) การสื่อสารและทำงาน ร่วมกัน (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- จัดทำแผนงานง่าย ๆ ได้ - ปฏิบัติงานตามแผน - นำเสนอผลการดำเนินงานได้
ป.5	ฐานผัก ไฮโดรโปนิคส์	วางแผนการปลูก แบ่งหน้าที่ ตรวจสอบระบบน้ำ บันทึกการ เจริญเติบโต ผสมสารละลาย ธาตุอาหาร และนำเสนอผล การปลูก	(2) การวางแผนและตัดสินใจ (4) การสื่อสารและทำงาน ร่วมกัน (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- จัดทำแผนงานง่าย ๆ ได้ - ปฏิบัติงานตามแผน - นำเสนอผลการดำเนินงานได้
ป.6	ฐานขยะสร้าง อาชีพ	วางแผนการคัดแยกขยะ แบ่งหน้าที่ออกแบบผลิตภัณฑ์ บันทึกวัสดุที่ใช้ ประดิษฐ์ ชิ้นงานจากวัสดุเหลือใช้ และ นำเสนอผลงาน	(2) การวางแผนและตัดสินใจ (4) การสื่อสารและทำงาน ร่วมกัน (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- จัดทำแผนงานง่าย ๆ ได้ - ปฏิบัติงานตามแผน - นำเสนอผลการดำเนินงานได้
ม.1 ภาคเรียน ที่ 1	1. ฐานไข่ไก่ 2. ฐานปลา น้ำจืด 3. ฐานไก่ดำ	ฐานไข่ไก่ วิเคราะห์ปัญหาการ ผลิตไข่ คำนวณต้นทุน-กำไร ใช้ แอปพลิเคชันบันทึกข้อมูล ผลผลิต ฐานปลาน้ำจืด วิเคราะห์ คุณภาพน้ำ ใช้เซ็นเซอร์วัดค่า น้ำ คำนวณอัตราการเจริญเติบโต	(2) การตัดสินใจอย่างมี เหตุผล (3) ความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสาร การทำงาน ร่วมกัน และการรู้เท่าทัน ดิจิทัล	- เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้จริง - สร้างชิ้นงาน/แนวทางเพิ่ม มูลค่าอย่างน้อย 1 ผลงาน - ใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ - แสดงความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม

ระดับ ชั้น	ฐานการ เรียนรู้	กิจกรรม	คุณลักษณะ	เกณฑ์การผ่านกิจกรรม
		ฐานไก่อดำ วิเคราะห์ต้นทุนการเลี้ยง วางแผนการขยายพันธุ์ พัฒนาบรรจุภัณฑ์	(5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	
ม.1 ภาคเรียน ที่ 2	4. ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน นางฟ้าภูฐาน 5. ฐานผักสวนครัว 6. ฐานผักไฮโดรโปนิกส์	ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลผลิต คำนวณต้นทุน-กำไร รายรอบที่ผลิต ฐานผักสวนครัว วางแผนรอบการปลูก วิเคราะห์ต้นทุนเทียบกับราคาตลาด ฐานผักไฮโดรโปนิกส์ วิเคราะห์ระบบน้ำ ควบคุมสารละลายธาตุอาหาร	(2) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล (5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	- เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้จริง - วิเคราะห์ข้อมูลได้ - ปรับปรุงกระบวนการผลิต - นำเสนอผลงาน
ม.2 ภาคเรียน ที่ 1	7. ฐานไส้เดือน 8. ฐานสักทอง 9. ฐานขยะสร้างอาชีพ	ฐานไส้เดือน วิเคราะห์ประสิทธิภาพการย่อยสลาย พัฒนาสูตรปุ๋ยมูลไส้เดือน ฐานสักทอง ศึกษากระบวนการแปรรูป วิเคราะห์การกักเก็บคาร์บอน ฐานขยะสร้างอาชีพ ออกแบบผลิตภัณฑ์รีไซเคิล คำนวณต้นทุน-กำไร	(2) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล (5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	- เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้จริง - สร้างชิ้นงาน/แนวทางเพิ่มมูลค่าอย่างน้อย 1 ผลงาน - พัฒนาผลงานเพิ่มมูลค่า - ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ - แสดงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
ม.2 ภาคเรียน ที่ 2	1. ฐานไข่ไก่ 2. ฐานปลา น้ำจืด 3. ฐานไก่อดำ	ฐานไข่ไก่ พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไข่ จัดกิจกรรมจำหน่ายเพื่อระดมทุนสาธารณะ ฐานปลาน้ำจืด พัฒนาสูตรอาหารเสริม จัดกิจกรรมแบ่งปันผลผลิตสู่ชุมชน ฐานไก่อดำ พัฒนาช่องทางการตลาด จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์	(2) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล (5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	- เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้จริง - สร้างชิ้นงานสื่อประชาสัมพันธ์อย่างน้อย 1 ผลงาน - ใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ - แสดงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม - จัดกิจกรรมเพื่อสังคม
ม.3 ภาคเรียน ที่ 1	4. ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน นางฟ้าภูฐาน 5. ฐานผักสวนครัว 6. ฐานผักไฮโดรโปนิกส์	ฐานเห็ดนางฟ้าภูฐาน จัดทำแผนธุรกิจ พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน	(2) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ	- เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้จริง - จัดทำแผนธุรกิจได้ - ใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ - แสดงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ระดับ ชั้น	ฐานการ เรียนรู้	กิจกรรม	คุณลักษณะ	เกณฑ์การผ่านกิจกรรม
		ฐานฝึกสวนครัว จัดทำแผน ธุรกิจผักปลอดสารพิษ พัฒนา ระบบสั่งซื้อออนไลน์	(4) การสื่อสาร การทำงาน ร่วมกัน และการรู้เท่าทัน ดิจิทัล	
		ฐานฝึกไฮโดรโปนิคส์ จัดทำแผนธุรกิจ พัฒนา นวัตกรรมระบบควบคุม อัตโนมัติ	(5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	
ม.3 ภาคเรียน ที่ 2	7. ฐาน ไส้เดือน 8. ฐานสัก ทอง 9. ฐานขยะ สร้างอาชีพ	ฐานไส้เดือน จัดทำแผนธุรกิจ ปุ๋ยอินทรีย์ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ และช่องทางจำหน่าย พัฒนา แบรนด์ผลิตภัณฑ์ จัด นิทรรศการ และถ่ายทอดองค์ ความรู้สู่รุ่นน้อง ฐานสักทอง จัดทำโครงการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ถ่ายทอด ความรู้สู่รุ่นน้อง ฐานขยะสร้างอาชีพ พัฒนาแบรนด์ผลิตภัณฑ์ รีไซเคิล จัดนิทรรศการเผยแพร่ ผลงาน และถ่ายทอดองค์ ความรู้สู่รุ่นน้อง	(2) การตัดสินใจอย่างมี เหตุผล (3) ความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและจิตสาธารณะ (4) การสื่อสาร การทำงาน ร่วมกัน และการรู้เท่าทัน ดิจิทัล (5) การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าและการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	- เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้จริง - สร้างผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์ - จัดทำโครงการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม - แสดงภาวะผู้นำ ถ่ายทอด ความรู้สู่รุ่นน้อง - ใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ - แสดงความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม

จากตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมชุมนุมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับอนุบาล 1 ภายใต้ฐานการเรียนรู้ผักสวนครัว มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การรดน้ำผัก การช่วยเก็บอุปกรณ์ การสังเกตการเจริญเติบโตของพืช และการคัดแยกวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและการปรับตัว รวมถึงตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตตามแนวทางความพอเพียง แสดงให้เห็นว่า การดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางชุมนุมเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการในการปลูกฝังคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการสร้างวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล โดยมีผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล จำแนกตามระดับคุณภาพ (โรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ), 2568) ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล จำแนกตามระดับคุณภาพ

สรุปผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล จำแนกตามระดับคุณภาพ							
จำนวนนักเรียนทั้งหมด 733 คน (ชาย 375 คน หญิง 358 คน)							
ด้าน	คุณลักษณะ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ	จำนวนผู้เรียนตามระดับคุณภาพ		
					มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)
1	ทักษะชีวิตและการปรับตัว	4.35	0.52	มาก	235 (32.06%)	408 (55.66%)	90 (12.28%)
2	การวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	4.28	0.55	มาก	218 (29.74%)	420 (57.30%)	95 (12.96%)
3	ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ	4.42	0.48	มาก	255 (34.79%)	395 (53.89%)	83 (11.32%)
4	การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล	4.18	0.58	มาก	198 (27.01%)	432 (58.94%)	103 (14.05%)
5	การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	4.47	0.45	มาก	268 (36.56%)	385 (52.52%)	80 (10.92%)
เฉลี่ยรวม		4.34	0.52	มาก	235 (32.06%)	408 (55.66%)	90 (12.28%)

หมายเหตุ. เกณฑ์การแปลผล 4.51-5.00 = มากที่สุด, 3.51-4.50 = มาก, 2.51-3.50 = ปานกลาง, 1.51-2.50 = น้อย, 1.00-1.50 = น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล จำนวนนักเรียนทั้งหมด 733 คน (ชาย 375 คน หญิง 358 คน) จำแนกตามระดับคุณภาพ พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล จำนวนนักเรียนทั้งหมด 733 คน พบว่า ผลการประเมินในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับคุณภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 55.66 รองลงมาคือระดับมากที่สุด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 32.06 และระดับปานกลาง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 12.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมา คือ ด้านที่ 3 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ด้านที่ 1 ทักษะชีวิตและการปรับตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ด้านที่ 2 การวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 4 การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ) มีคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่โดดเด่นที่สุด คือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ส่วนด้านที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม คือ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล

บทสรุป

การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ) ได้ดำเนินงานโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในโลกศตวรรษที่ 21 การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ควบคู่กับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและการปรับตัว 2) การวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ 4) การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัล และ 5) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งสะท้อนแนวทางการพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพื่อขับเคลื่อนคุณลักษณะดังกล่าว จึงได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุมเศรษฐกิจพอเพียง โดยออกแบบฐานการเรียนรู้จำนวน 9 ฐานครอบคลุมด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงตั้งแต่ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา และต่อยอดสู่การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาเชิงนวัตกรรมในระดับมัธยมศึกษา กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับชีวิตจริง พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม สรุปในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล
(ชนาพร ยอดทองเลิศ และธิดาวลัย อุ่นกอง, 2569)

ภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานได้รับการออกแบบภายใต้กระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา การออกแบบกิจกรรมและเตรียมทรัพยากร การจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิด Active Learning ไปจนถึงการประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวได้รับการสังเคราะห์เป็นกรอบการดำเนินงานเชิงระบบ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการบริหารจัดการ และผลลัพธ์การพัฒนาผู้เรียน

การพัฒนาผู้เรียนเริ่มจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดหลัก ก่อนขับเคลื่อนผ่านกระบวนการบริหารจัดการแบบ PDCA และถ่ายทอดสู่การจัดการกิจกรรมฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลอย่างเป็นองค์รวม นอกจากนี้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน โดยระดับปฐมวัยและประถมศึกษาเน้นการสร้างทักษะพื้นฐาน ความรับผิดชอบ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ขณะที่ระดับมัธยมศึกษามุ่งพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การตัดสินใจ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีผ่านการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานครอบคลุมกระบวนการสำคัญตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการทรัพยากร การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ไปจนถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับบริบทชุมชนและวิถีชีวิตจริง ภายใต้กรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับการประเมินตามสภาพจริง แนวทางดังกล่าวสะท้อนการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตจากการทำเป็น สู่การคิดเป็น และบริหารจัดการได้ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล ประกอบกับผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนจำนวน 733 คน ซึ่งสะท้อนประสิทธิผลของแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตสาธารณะ ขณะที่ด้านการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันดิจิทัลมีค่าน้อยกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แม้ยังอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงมิติที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ในอนาคต ผลการประเมินดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน และสะท้อนประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

จากผลการดำเนินงาน สามารถสรุปแนวทางสำคัญในการพัฒนาได้ ได้แก่ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนกลางของการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง การพัฒนาทักษะดิจิทัลควบคู่คุณธรรม การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัลผ่านกิจกรรมฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต คิดอย่างมีเหตุผล รับผิดชอบต่อสังคม รู้เท่าทันเทคโนโลยี และดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2569. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนองค์กร STRONG จัดพอเพียงด้านทุจริตส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักภาษาต่างประเทศ. (2567). รายงานสรุปกิจกรรมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ภายในสำนักภาษาต่างประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ชนิดา สารทอง และจิตติมา วรณศรี. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 25(1), 340-354.
- ชล บุนนาค และภูษณิศรา กมลนรเทพ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs). แหล่งที่มา <https://www.sdgmove.com/2019/09/27/sep-and-sdgs/> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2569.
- จิตติมา วรณศรี. (2568). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์เบอรี่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียานุช พิบูลสรารุณ. (2549). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- พิเชษฐ ยิ่งตรง, พิณสุตา สิริธรรังศรี และ สันธะวา คามดิษฐ์. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21. สุทธิปริทัศน์, 31(100), 1-15.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.). เศรษฐกิจพอเพียง. แหล่งที่มา <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2569.
- โรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ). (ม.ป.ป.). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน. แหล่งที่มา https://bd.ac.th/index.php?school_web=57010027. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2569.
- โรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ). (2568). รายงานโครงการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชาเพื่อการเรียนรู้สู่การสร้างผู้ประกอบการในโลกอนาคต ปีการศึกษา 2568. เชียงราย: โรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (ม.ป.ป.). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านดู่(สหราษฎร์พัฒนาการ). แหล่งที่มา <https://bigdata.chiangrai1.go.th/tableSchoolID.php?id=57010027> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2569.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). ได้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2566). ดร.สุเมธ ขยายมุมมอง 35 ปีเศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืน. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/health/social/1084419>. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2569.
- อาคม ช่วยบำรุง. (2565). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(11), 161-180.
- เอกรินทร์ พึ่งประชา และคณะ. (2555). ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการระบบและความมั่นคงอาหารของชุมชน: กรณีศึกษาอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- SDG Move Thailand. (2019). SEP for SDGs: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. แหล่งที่มา <https://www.sdgmovement.com/2019/09/27/sep-and-sdgs/>. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2569.
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study.
- Shewhart, W. A. (1939). Statistical method from the viewpoint of quality control. The Graduate School, The Department of Agriculture.
- UNESCO. (2015). Incheon Declaration and SDG4 – Education 2030 Framework for Action: Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.